

навчальних закладів, а й внутрішню логіку функціонування системи підготовки педагогічних кадрів, включаючи кадрову політику, зміст навчання, методи викладання та вимоги до професійної підготовки вчителів.

Особливу наукову цінність мають матеріали педагогічних інститутів, технікумів і трирічних педагогічних курсів, які дозволяють комплексно дослідити різні рівні педагогічної освіти. Вони дають можливість реконструювати еволюцію навчальних програм, простежити впровадження нових педагогічних підходів і виявити регіональні особливості підготовки вчительських кадрів. Водночас документи особового походження та навчально-облікова документація сприяють створенню узагальненого соціально-професійного портрета педагогів досліджуваного періоду.

Важливим є й те, що архівні джерела відображають функціонування педагогічної освіти в умовах складних суспільно-політичних трансформацій, зокрема у передвоєнний, воєнний і повоєнний періоди. Це дозволяє не лише глибше осмислити історичний досвід, а й актуалізувати його для сучасних умов реформування освітньої галузі.

Отже, архівні фонди ДАВіО відкривають широкі можливості для всебічного наукового аналізу розвитку педагогічної освіти на Поділлі, сприяють відтворенню її історичної динаміки та мають вагоме

значення для подальших історико-педагогічних досліджень і вдосконалення сучасної системи підготовки вчителів в Україні.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. ДАВіО – Державний архів Вінницької області.

REFERENCE

1. DAViO – Derzhavnyi arkhiv Vinnytskoi oblasti [State Archives of Vinnytsia Region].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ВОВКОВИНСЬКИЙ Олександр – аспірант 3-го року навчання Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: фонди державного архіву вінницької області як джерела до вивчення становлення й розвитку професійної підготовки вчителів на Поділлі (1920-1960 pp.).

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

VOVKOVYNSKYI Oлександр – 3rd year postgraduate student Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University.

Scientific interests: the state archives of vinnytsia oblast as sources for studying the formation and development of teachers' professional training in Podillia (1920-1960).

Стаття надійшла до редакції 05.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 17.03.2026 р.

УДК 378.147:811'243:37(477.43/.44)"1930/1960"
DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-372-376

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ЮСЬКОВ Олександр –

аспірант 1-го року навчання
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1340-2979>
e-mail: o.yuskov@vspu.edu.ua

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ ПОДІЛЛЯ 30-60 РР. ХХ СТ.

У статті здійснено історико-педагогічний аналіз розвитку форм і методів іншомовної підготовки майбутніх учителів у педагогічних закладах Поділля в 30–60-х роках ХХ століття. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення регіонального досвіду в контексті сучасної модернізації вищої педагогічної освіти України та її інтеграції до європейського освітнього простору. Особливу увагу приділено виявленню впливу суспільно-політичних, економічних і культурних чинників на організацію іншомовної підготовки майбутніх педагогів.

Проаналізовано еволюцію методів навчання іноземних мов: від прямого методу 1920-х років, орієнтованого на формування комунікативних навичок, до свідомо-порівняльного підходу 1930-х років, який базувався на вивченні граматики та перекладі, і до свідомо-практичного методу кінця 1950-х – початку 1960-х років, що поєднував теоретичні знання з розвитком мовленнєвих умінь. Визначено, що зміни методики були зумовлені як внутрішніми потребами освітньої системи, так і ідеологічним впливом радянської влади.

Розкрито специфіку організації навчального процесу у Вінницькому педагогічному інституті, зокрема домінування лекційно-семінарської системи, значну роль роботи з текстом, а також поступове посилення практичної підготовки, педагогічної практики та позааудиторної діяльності студентів. Показано, що іншомовна підготовка здійснювалася в умовах обмеженої матеріально-технічної бази, ідеологічного контролю та дефіциту кадрів, особливо у воєнний і повоєнний періоди.

Обґрунтовано, що, попри складні умови, у регіоні сформувалися ефективні підходи до поєднання теоретичної та практичної складових навчання, що стало підґрунтям для подальшого розвитку методики викладання іноземних мов. Зроблено висновок про суперечливий характер розвитку іншомовної підготовки, а також про цінність історичного досвіду Поділля для сучасної педагогічної науки та практики.

Ключові слова: іншомовна підготовка, форми навчання, методи навчання, педагогічні заклади освіти, Поділля, Вінницький педагогічний інститут, 30–60-ті рр. ХХ ст., підготовка вчителів.

YUSKOV Oлександр –

First-Year Postgraduate Student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1340-2979>
e-mail: o.yuskov@vspu.edu.ua

FORMS AND METHODS OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF PODILLIA 30-60S OF THE XX CENTURY

The article provides a historical and pedagogical analysis of the development of forms and methods of foreign language training of future teachers in pedagogical institutions of Podillia in the 30-60s of the XX century. The relevance of the study is due to the need to understand regional experience in the context of the modern modernization of higher pedagogical education in Ukraine and its integration into the European educational space. Special attention is paid to identifying the influence of socio-political, economic and cultural factors on the organization of foreign language training of future teachers.

The evolution of foreign language teaching methods is analyzed: from the direct method of the 1920s, focused on the formation of communicative skills, to the conscious-comparative approach of the 1930s, which was based on the study of grammar and translation, and to the conscious-practical method of the late 1950s – early 1960s, which combined theoretical knowledge with the development of speech skills. It is determined that changes in the methodology were due to both the internal needs of the educational system and the ideological influence of the Soviet government. The specifics of the organization of the educational process at the Vinnytsia Pedagogical Institute are revealed, in particular the dominance of the lecture-seminar system, the significant role of working with the text, as well as the gradual strengthening of practical training, pedagogical practice and extracurricular activities of students. It is shown that foreign language training was carried out in conditions of limited material and technical base, ideological control and shortage of personnel, especially in the war and post-war periods.

It is substantiated that, despite the difficult conditions, effective approaches to combining theoretical and practical components of training were formed in the region, which became the basis for the further development of foreign language teaching methods. The conclusion is made about the contradictory nature of the development of foreign language training, as well as the value of the historical experience of Podillia for modern pedagogical science and practice.

Key words: *foreign language training, forms of training, teaching methods, pedagogical educational institutions, Podillia, Vinnytsia Pedagogical Institute, 30-60s of the XX century, teacher training.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний етап розвитку вищої педагогічної освіти в Україні характеризується посиленням вимог до якості фахової підготовки вчителів, зокрема в контексті інтеграції національної освітньої системи до європейського простору. Одним із ключових напрямів цього процесу є вдосконалення іншомовної підготовки, що передбачає не лише формування лінгвістичної компетентності, а й розвиток міжкультурної комунікації, професійної мобільності та здатності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності. Успішне вирішення цих завдань неможливе без глибокого осмислення історичного досвіду, накопиченого в системі педагогічної освіти України, зокрема в регіональному вимірі.

Історіографічний аналіз свідчить, що проблема іншомовної підготовки вчителів у досліджуваній період (30–60-ті рр. XX ст.) привертала увагу науковців переважно в контексті загальних питань розвитку освіти в СРСР або в межах аналізу діяльності окремих закладів. Водночас поза межами спеціальних досліджень залишилася низка важливих аспектів, що стосуються саме регіональних особливостей формування змісту, форм і методів іншомовної підготовки майбутніх учителів в освітніх педагогічних закладах Поділля. Цей регіон, який у зазначений період пережив складні суспільно-політичні трансформації (становлення радянської освітньої системи, Друга світова війна, повсюдна відбудова), є унікальним майданчиком для вивчення того, як загальнодержавні освітні реформи, ідеологічні настанови та місцеві соціокультурні чинники впливали на практику підготовки вчителів іноземних мов. Актуальність зумовлена необхідністю заповнення зазначеної лакуни в історико-педагогічній науці, що дозволить не лише відтворити цілісну картину становлення системи іншомовної підготовки на Поділлі в зазначений період, а й виявити релевантний для сучасності конструктивний досвід, зокрема в частині адаптації освітніх моделей до складних соціокультурних умов, поєднання мовної та ідеологічної складових, а також використання ефективних методів навчання іноземних мов у педагогічних закладах освіти.

Аналіз сучасних досліджень та публікацій.

Проблематика підготовки педагогічних кадрів висвітлювалася у працях українських науковців Л. Вовк, М. Євтух, В. Майборода та ін. Окремі аспекти іншомовної освіти досліджували В. Безлюдна, Т. Зузяк [2], О. Жосан [3], О. Місечко [4], І. Оніщук [5] та ін. Водночас регіональний вимір, зокрема Поділля, у контексті розвитку методів і форм навчання іноземних мов у 30–60-х рр. XX ст. залишається малодослідженим.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Викладання англійської мови як іноземної має давні традиції, проте лише у XX столітті його методика набула статусу окремої наукової галузі. Це підтверджується зростанням кількості освітніх програм, спрямованих на професійну підготовку майбутніх учителів іноземних мов. Під іншомовною підготовкою розуміють процес розвитку комплексу навичок і вмінь, зокрема: читання та розуміння текстів іноземною мовою; написання наукових праць; підготовку й проведення презентацій і наукових виступів; а також здатність до вільного професійного спілкування з іноземними колегами.

У педагогічних дослідженнях окреслено основні вимоги до організації іншомовної освіти в системі підготовки майбутніх учителів у педагогічних університетах. Серед них: забезпечення гнучкості та варіативності змісту навчання іноземної мови; орієнтація на гуманізацію та гуманітаризацію освіти; активне впровадження інформаційних технологій; а також використання програмованих засобів навчання [5].

У зазначений період іншомовна підготовка майбутніх учителів на Поділлі здійснювалася в Вінницькому педагогічному інституті, її зміст і організація значною мірою визначалися загальнодержавними освітніми реформами, ідеологічними настановами радянської влади, а також матеріально-технічними й кадровими можливостями регіону. Водночас, попри уніфікацію освітньої політики, саме на рівні регіональної практики формувалися конкретні форми і методи навчання, які забезпечували підготовку вчителя іноземної мови.

Методи навчання іноземних мов у досліджуваній період еволюціонували під впливом як

педагогічних ідей, так і політичних чинників. На початку ХХ століття, зокрема у 1920-х роках, значного поширення набув прямий (натуральний) метод, який передбачав навчання мови через безпосереднє спілкування без опори на рідну мову. Цей метод орієнтувався на формування практичних мовленнєвих навичок і вважався прогресивним у порівнянні з граматико-перекладним підходом. Це пояснювалося кількома чинниками. По-перше, у освітніх закладах російської імперії, до складу якої довгий час входило Поділля, домінувало переважно заучування на механічному рівні, від якого виникла потреба відмовитися [2]. На цьому тлі прямий метод виглядав більш прогресивним, адже спирався на живе мовлення і передбачав вивчення мови як основного засобу комунікації. По-друге, саме прямий метод на той час орієнтувався на формування навичок спілкування. По-третє, вітчизняні педагоги не мали достатньо глибокого розуміння сутності інших методичних підходів [3]. Відповідно до цієї методичної орієнтації формувалася й навчальна література: спочатку з'являлися різноманітні тематичні довідники, словники та підручники-журнали, а наприкінці 1920-х років – і робочі книги.

Таким чином, зміст навчальних матеріалів різних типів, як і загальна методика викладання дисциплін у 1920-х роках, був неоднозначним і суперечливим. З одного боку, українська школа прагнула інтегруватися в європейський і світовий педагогічний простір, активно запозичуючи їхні прогресивні ідеї, з іншого – тоталітарна комуністична система обмежувала розвиток наукової думки та творчості педагогів, підпорядковуючи їх марксистсько-ленінській ідеології [3].

Зміст та методика викладання іноземних мов у 1930-х роках зазнали суттєвих змін, зокрема, утверджується свідомо-порівняльний метод, який базувався на усвідомленому засвоєнні мовних явищ через їх порівняння з рідною мовою. Цей метод передбачав ґрунтовне вивчення граматики, активне використання перекладу, а також систематичне виконання вправ. Водночас він був тісно пов'язаний із марксистсько-ленінською ідеологією, що відображалось у змісті навчальних матеріалів [5].

Ідеологічний вплив на іншомовну освіту проявлявся не лише у змісті навчання, а й у процесі підручникотворення. У 1930-х роках здійснювався жорсткий контроль за навчальною літературою: підручники, що не відповідали ідеологічним вимогам, вилучалися і знищувалися. Таким чином, навчання іноземних мов було підпорядковане не лише освітнім, а й політичним цілям.

У 30-ті роки створюються нові шкільні програми, стабільні підручники, навчальні посібники та інші методичні матеріали, в основі яких лежить свідомо-порівняльний метод. Розпочинається видання періодичного методичного журналу «Іноземні мови в школі». До найвідоміших науково-методичних праць того періоду можна віднести праці «Як потрібно вивчати іноземні мови», «До питання про двомовність», «Викладання іноземних мов у середній школі» (Л. Щерба); «Загальноосвітнє значення іноземної мови» (М. Сергєєвський); «Методика викладання іноземних мов» (Д. Ганшина); «Методика викладання англійської мови» (І. Грузинська); «Методика викладання французької мови» (А. Любарська); «Методика викладання німецької мови»

(Р. Гольдштейн і Р. Розенберг); «На допомогу вчителю іноземної мови середньої школи» (З. Цветкова) [3].

Зауважимо, що у 1930–1940-х роках іншомовна підготовка в освітніх закладах Поділля розвивалася в умовах складних соціально-політичних трансформацій, що суттєво впливали на зміст, форми та методи навчання. Цей період характеризувався становленням радянської освітньої системи, ідеологізацією навчального процесу, а також значними матеріальними труднощами, особливо у воєнні та повоєнні роки.

У 1930-х роках провідними формами організації навчального процесу в Вінницькому педагогічному інституті залишалися традиційні аудиторні заняття – лекції, семінари та практичні заняття. Лекційна форма забезпечувала системне викладення теоретичного матеріалу, тоді як семінари і практичні заняття сприяли його закріпленню. Проте домінування теоретичної складової часто призводило до недостатнього розвитку практичних мовленнєвих навичок [1]. Суттєвою особливістю форм іншомовної підготовки було домінування роботи з текстом. Вихованці виконували читання, переклад і аналіз текстів як основні види діяльності. Самостійна робота також зводилася переважно до опрацювання текстів і заучування лексики. Через обмеженість навчальних засобів широко використовувалися найпростіші наочні матеріали – граматичні таблиці, тематичні картинки. Технічні засоби навчання практично не застосовувалися [1]. Проте, у цей період важливе місце посідали також елементи комплексного навчання, що передбачали інтеграцію знань з різних дисциплін і орієнтацію на практичну діяльність [ДАВіО. Ф. Р-5050. Оп. 1. Спр. 103, арк. 76].

Варто зазначити, що методи іншомовної підготовки цього періоду мали переважно традиційний, репродуктивний характер, зокрема, провідним був граматико-перекладний метод, який передбачав засвоєння граматичних правил і переклад текстів рідною мовою. Переклад розглядався не лише як засіб, а й як основна мета навчання. Окрім цього, важливе місце займали такі методи, як пояснювально-ілюстративний і демонстраційний. Лектор виступав основним джерелом знань, а навчальний процес мав односторонній характер. Вихованці здебільшого відтворювали готову інформацію, виконували переклад і граматичні вправи, заучували слова та тексти напам'ять, при цьому значна увага приділялася аналізу мовних явищ, що сприяло розвитку теоретичних знань, але не забезпечувало формування практичних мовленнєвих умінь. Характерною рисою методики було також недооцінювання усного мовлення. Навчальні програми орієнтувалися переважно на розвиток читання, письма та перекладу, тоді як говоріння й аудіювання залишалися на другорядних позиціях. Усне мовлення обмежувалося елементарними вправами і не мало системного характеру [4].

Суттєвий вплив на методи навчання мала ідеологізація освіти. Зміст навчальних матеріалів підпорядковувався політичним завданням, а тексти для читання часто мали пропагандистський характер. Це зумовлювало використання неавтентичних матеріалів, перекладених з російської мови, окрім того, відсутність належної матеріальної бази, ідеологічний тиск і недооцінювання комунікативного аспекту

навчання що знижувало ефективність навчання іноземної мови як засобу реального спілкування.

Попри це, свідомо-порівняльний метод залишався домінуючим до кінця 1950-х років. Однак його ефективність викликала сумніви, оскільки рівень володіння іноземними мовами випускників педагогічних освітніх закладів залишався недостатнім. Це спричинило пошук нових підходів до навчання [3].

Значних змін зазнала організація навчального процесу в 1940–1950-х роках. Після Другої світової війни система освіти опинилася в умовах гострого дефіциту педагогічних кадрів, що зумовило необхідність інтенсифікації підготовки вчителів. У зв'язку з цим зростає роль практичних форм навчання: педагогічної практики, мовних вправ, роботи з текстами, перекладу. Педагогічна практика, зокрема, у Вінницькому педагогічному інституті, стала обов'язковим компонентом підготовки, забезпечуючи безпосереднє залучення студентів до професійної діяльності [ДАВіО. Ф. Р-5050. Оп. 1. Спр. 143, арк. 247]. Додатковими формами аудиторної роботи були факультативні заняття, які продовжували й поглиблювали основний курс. Вони мали добровільний характер і орієнтувалися переважно на професійні потреби студентів, зокрема на переклад спеціалізованих текстів. Поряд із цим застосовувалися індивідуальні консультації, спрямовані на подолання прогалин у знаннях, а також контрольні заняття (поточні та підсумкові), які забезпечували перевірку рівня сформованості мовних умінь і навичок. Суттєву роль відігравали позааудиторні форми навчання. Провідною серед них була самостійна робота студентів, що передбачала читання, переклад, реферування й анотування іноземних текстів. Вона організовувалася викладачем, але виконувалася поза аудиторією, сприяючи розвитку автономності навчання та професійної спрямованості підготовки [ДАВіО. Ф. Р-5050. Оп. 1. Спр. 143, арк.187]. Саме ці форми дозволяли компенсувати обмеженість аудиторного часу та сприяли розвитку комунікативних умінь студентів. Вони також виконували важливу мотиваційну функцію, стимулюючи інтерес до вивчення іноземних мов.

Варто зазначити, що наприкінці 1950-х – на початку 1960-х років формується свідомо-практичний (або свідомо-активний) метод, який поєднував усвідомлене засвоєння мовного матеріалу з розвитком практичних мовленнєвих навичок. Основна увага приділялася формуванню умінь аудіювання, говоріння, читання та письма, що відповідало потребам суспільства у фахівців, здатних до міжнародної комунікації. Закон СРСР «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР» (1958 р.) визначив нові завдання радянської школи. У статті 5 зазначеного закону наголошувалось також на необхідності подальшого розвитку середніх загальноосвітніх трудових політехнічних шкіл з виробничим навчанням, у яких викладання низки предметів здійснювалось іноземною мовою [3]. Відповідно виникала ще більша потреба в учителях іноземної мови.

Важливу роль у розвитку іноземної підготовки відіграли нормативні документи, зокрема постанова Ради Міністрів СРСР 1961 року «Про поліпшення вивчення іноземних мов». Вона передбачала створення нових навчально-методичних комплексів, поділ класів на групи для вивчення мов, забезпечення шкіл

технічними засобами навчання, а також підвищення вимог до кваліфікації викладачів. Ці заходи сприяли підвищенню якості іноземної освіти. Даний період був пов'язаний з розробкою свідомо-практичного методу навчання іноземних мов, затверджувалися принципи навчання на усній основі, комунікативної спрямованості і індуктивного засвоєння граматики. На початку 60-х рр. було знижено віковий бар'єр щодо масового вивчення іноземних мов, що зумовило розповсюдження практичних методів вивчення іноземних мов [5].

Разом з тим, розвиток іноземної підготовки в освітніх закладах Поділля відбувався в складних умовах. Війна спричинила значні руйнування матеріально-технічної бази, а післявоєнний період характеризувався нестачею підручників, навчального обладнання та кваліфікованих викладачів. Незважаючи на це, освітні заклади регіону змогли забезпечити підготовку педагогічних кадрів, використовуючи наявні ресурси та активно впроваджуючи позааудиторні форми навчання [ДАВіО. Ф. Р-5050. Оп. 1. Спр. 290, арк. 43].

Зауважимо, що на Поділлі, у 1950–1960-х роках іноземна підготовка характеризувалася комплексним поєднанням різноманітних форм навчання (практичні заняття, факультативи, консультації, самостійна робота, практика) та поступовою зміною методичних підходів від теоретико-перекладних до практико-комунікативних. Це забезпечило підґрунтя для подальшого розвитку сучасної методики викладання іноземних мов.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, у 30–60-х роках ХХ століття форми і методи іноземної підготовки в освітніх закладах Поділля зазнали значної еволюції. Від переважання теоретичних і граматики-перекладних підходів у 1930-х роках відбувся поступовий перехід до практично орієнтованого навчання у 1960-х роках. Цей процес був зумовлений як внутрішніми потребами освітньої системи, так і зовнішніми чинниками – політичними, економічними та соціокультурними. Досвід іноземної підготовки майбутніх учителів у зазначений період свідчить про важливість поєднання теоретичної і практичної складових навчання, використання різноманітних форм організації освітнього процесу, а також необхідність адаптації методів навчання до конкретних історичних умов. Водночас обмеженість матеріальної бази, ідеологічний вплив і консерватизм освітньої системи стримували повноцінний розвиток ефективної іноземної підготовки. Ці висновки залишаються актуальними і для сучасної педагогічної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. ДАВіО – Державний архів Вінницької області.
2. Зузяк Т. П. Становлення й розвиток педагогічної освіти на Поділлі (кінець XVIII – початок ХХ ст.): монографія. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 452 с.
3. Жосан О. Підручники і посібники для загальної середньої освіти у 1921 – 1991 роках. Монографія, Кропивницький, 2021. 346 с.
4. Місечко О. С. Формування системи професійної підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах України (1900–1964 рр.): дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2011. 606 с.

5. Онішчук І. І. Розвиток іншомовної освіти майбутніх вчителів гуманітарних спеціальностей у педагогічних університетах України (середина XX – початок XXI століття) дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2019. 361 с.

REFERENCE

1. DAViO – Derzhavnyj arkhiv Vinnyts'koji oblasti [State Archive of Vinnytsia Region].
 2. Zuziak, T. P. (2017). Stanovlennja j rozvytok pedagogichnoji osvity na Podilli (kinec' XVIII – pochatok XX st.) [Formation and development of pedagogical education in Podillia (late 18th – early 20th century)]; monograph. Vinnytsia: Nilan-LTD. 452 s. [in Ukrainian]
 3. Zhosan, O. (2021). Pidruchnyky i posibnyky dlja zahalnoi serednoi osvity u 1921–1991 rokakh [Textbooks and manuals for general secondary education in 1921–1991]; monograph. Kropyvnytskyi. 346 s. [in Ukrainian]
 4. Misechko, O. Ye. (2011). Formuvannia systemy profesii noi pidhotovky vchytelia inozemnoi movy u pedahohichnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy (1900–1964) [Formation of the system of professional training of foreign language teachers in pedagogical institutions of Ukraine (1900–1964)]; Doctor's thesis. Zhytomyr Ivan Franko State University. Zhytomyr. 606 s. [in Ukrainian]

5. Onishchuk, I. I. (2019). Rozvytok inshomovnoi osvity maibutnikh vchyteliv humanitarnykh spetsialnostei u pedahohichnykh universytetakh Ukrainy (seredyna XX – pochatok XXI stolittia) [Development of foreign language education of future humanities teachers in pedagogical universities of Ukraine (mid-20th – early 21st century)]; PhD thesis. Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Vinnytsia. 361 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЮСЬКОВ Олександр – аспірант 1-го року навчання Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: форми та методи іншомовної підготовки в освітніх закладах поділля 30-60 pp. XX ст.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

YUSKOV Oleksandr – First-Year Postgraduate Student Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: forms and methods of foreign language training in educational institutions of podillia 30-60s of the XX century.

Стаття надійшла до редакції 13.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 25.03.2026 р.

УДК 378.147:004:005.5

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-376-381

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ЧЕРНУХА Юрій –

аспірант кафедри цифрових технологій і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
 ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7465-118X>
 e-mail: yurvin@gmail.com

**КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
 ГАЛУЗІ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ДО РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЙНИМИ СИСТЕМАМИ
 УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ**

У статті обґрунтовано теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців галузі управління та адміністрування до роботи з інформаційними системами управління бізнес-процесами в умовах цифрової трансформації суспільства. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі цифрових технологій у сфері управління та потребою у формуванні конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно діяти в цифровому бізнес-середовищі.

На основі аналізу сучасних наукових підходів професійну підготовку розглянуто як складне інтегративне утворення, що поєднує взаємопов'язані компоненти: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-операційний, інструментально-діяльнісний, комунікативний, рефлексивно-оцінний та особистісно-творчий. Розкрито зміст кожного з компонентів та визначено їхню роль у формуванні готовності здобувачів освіти до використання інформаційних систем у професійній діяльності.

У дослідженні систематизовано критерії та показники сформованості професійної підготовки, що дозволяють здійснювати комплексну оцінку рівня готовності майбутніх фахівців до роботи в умовах цифровізації управлінських процесів. Обґрунтовано, що ефективність підготовки залежить від рівня розвитку цифрових компетентностей, практичних умінь застосування інформаційних систем, а також сформованості комунікативних, рефлексивних і творчих якостей особистості.

Результати дослідження підтверджують необхідність системного підходу до організації професійної підготовки, що передбачає інтеграцію теоретичної, практичної та особистісної складових. Перспективи подальших наукових розвідок пов'язані з розробленням педагогічних умов, методик і діагностичного інструментарію формування визначених компонентів, а також упровадженням інноваційних освітніх технологій у процес підготовки фахівців.

Ключові слова: професійна підготовка, управлінська освіта, компетентнісний підхід, цифрова компетентність.

CHERNUKHA Yurii –

Graduate Student of the Department of Digital Technologies and Professional Education Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky
 ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-7465-118X>
 e-mail: yurvin@gmail.com